

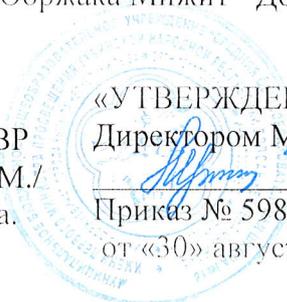
Муниципальное бюджетное образовательное учреждение
средняя общеобразовательная школа №18 имени первого министра просвещения
Тувинской Народной Республики Лопсана-Кендена Ооржака Мижит - Доржуевича

«РАССМОТРЕНО»
на заседании ШМО
 /Ооржак У.А./

протокол № 1
от «27.08.2024 года.

«СОГЛАСОВАНО»
Зам. директора по УВР
 /Кызыл-оол С.М./
от «30» августа 2024 года.

«УТВЕРЖДЕНО»
Директором МБОУ СОШ №18
 Иргит А.Ю.
Приказ № 598.2 - од
от «30» августа 2024 года.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

внеурочной деятельности
«Мой родной язык (Торээн дылым)»
для обучающихся 1-ых классов

Кызыл-2024-2025 уч. год

**КЛАССТАН ДАШКААР «ТӨРЭЭН ДЫЛЫМ – ЭРТИНЕ-БАЙЛААМ»
ӨӨРЕДИЛГЕ КИЧЭЭЛДЕРИНИНГ КАЛЕНДАРЬ-ТЕМАТИКТИГ ЧИЖЕК ПЛАННААШКЫНЫ**

Өөредилгениң ажылчын программаның тематиктиг планнаашкынын тургузуп тура, ангы-ангы бөлүктөрни өөредирде болгаш кижизидерде ажыглаар өөредилге-методиктиг материалдар болур электроннуг (чурагайлыг) өөредилге ресурстарын ажыглаарының аргаларын кичээнгейге алып. Дидактиктиг сорулгаларны боғандырарда ажыглаар электроннуг (чурагайлыг) хевирде кылдынган информация-харылзаа технологияларының ресурстары РФ-нын Өөредилге дугайында хоойлу-дүрүмнөринге дүүшкөн турар ужурлуг.

1 класс

Чылда - 33 шак, неделяда - 1 шак.

№	Программаның кезээ	Кичээлдин темазы	Теманың утказы	Өөредилгениң ажыл-чорудулгазы	Шагы	Айы, хүнү
Белеткел үези						
1	Чугаа үннери	Чугаа деп чүл?	Амыдыралга шын, аяныг чугааның ужурдузазы.	Сөс, домак, чугаа дугайында биллип алганын байыдар, схема дузазы-биле ылгап өөредир.	1	
2		Ажык, ажык эвес үннер оранынче аянычорук	Ажык болгаш ажык эвес үннер-биле таныжылга.	Ажык үннерни кызыл, ажык эвес үннерни көк тегерикчигештер – биле ангылаарын өөредир. Ажык үннер дааштан тургустунар, ажык эвес үннер дааш болгаш шаптыктан тургустунар.	1	
3		Мен үннерни билер мен	Ажык, ажык эвес үннерни ылгап билери	Домакты сөстөргө чарып тывары. Сөстөрни слогтарга чарып, сөстөр иштинден ажык, ажык эвес үннерни тып билери.	1	

Үжүглөл үези. Бирги чада

4	Үннөр болгаш үжүктөр. Ажык болгаш, ажык эвес үннөр	Үжүктөр-биле ужу-ражылга	Аа, Лл деп үжүктөрнүн шын, чараш бижилгези.	[а], [л] деп үннөрнүн үжүктөрүн шын бижип билирин уламчылаар кыска, узун, ажык, ажык эвесин ылгап өөредир.	1
5		Оюн-баштак О база мөгө-шпырак М деп үжүктөр	Оо, Мм деп үжүктөрнүн шын, чараш бижилгези.	Оюннар дузазы-биле О, М деп үжүктөрнү шын ададып өөредир, бижикке үжүктүн кезектерин шын чоргузары. Бижимел үжүктөрнү шын бижиири	1
6		Айга дөмей С база чадага дөмей Н!	Сс, Нн деп үжүктөр кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	[с], [н] деп үннөр - ажык эвес үннөр. Оларны схемага көк тегерикчигештер-биле демдегледип өөредир.	1
7		Сөстөр дө-легейи	Быжыглаашкын кичээли. Словарьлыг диктант.	Өөрөнгөн үжүктөрү кирген слогварьлыг диктант бижидер. Үн, үжүк сайгарылганын кылыр.	1
8		Шын би-жип өөре-ниил	Дүжүрүп бижилге.	Дезевилел кыры-биле бир одуругта бижээш, башкынын үлөгөрүн көрүп оргаш, домактарны шын чараш бижип өөредир.	1
9		Чыл деп сөстү эгелээн, чыдын билбес үжүктөр	Чч, Ыы деп үжүктөр кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	«Хуулгаазын көзенектернүн чажыды» деп оюнну чорудар. Төгөрөкчигештернүн үннүн көрүп тургаш, херек үжүктөрнү немевышаан, бижип өөредир	1
10		Урук, урук	Уу, Рр деп үжүктөр	Ажык ажык эвес үннөрнү кагал-	1

11		узун урук.	кирген сестерниң номчулгасы болгаш бижилгези.	тап шын номчул, бижип өөренир. Сөс иштинден туружун шын тодарадып өөредир.		
		Тыва дылдың онзагай ажык үннериниң үжүктери Ү база Ө.	ҮҮ, Өө деп ажык үжүктөр кирген сестерниң номчулгасы болгаш бижилгези. Үжүктөрнин шын бижилгези	Ажык үннерни каталгаар. Ба-штай кыска ажык слогтарны, оон соонда узун ажык слогтарны тургузул өөреткеш, хаалчак слогтуг сестерни шын номчул өөредир. Ү-биле Ө-нүң демей болгаш ылгалдыг чүүлүн тодарадыр тайылбырлыг бижилгени чорудар.	1	
12		Инектиде тодуг, имиртинде кончуг.	Ии деп үжүктөр кирген сестерниң номчулгасы болгаш бижилгези.	Схемага и-ни кызыл төгериктер-биле демдеглээш, кыска узун ажык слогтарны тургускаш, чаа сестер тургузул өөредир.	1	
13	Чугаа сайзыралдыгы	Билиин хына	Өөредиглиг диктант.	Кыска, узун ажык үннерлиг сестерни шын бижип өөредир. Домакты бижиткеш, схеманы шын шыйыг-биле шын көргүзөр, а домактың төнгенин улуг сек-биле демдеглеп көргүзөр.	1	
14	Үннер болгаш үжүктөр. Ажык болгаш, ажык эвес үннер	Эштиде хөглүг, эптиде күштүг.	Ээ, е деп үжүктөр кирген сестерниң номчулгасы болгаш бижилгези.	Сөс эгезинге кыска дыңналыр болза, чаңгыс э-биле бижиирин, сөстүң эгезинге, ортузунга, сөөлүнге узадыр адаттынар болза ийи ээ бижиирин быжыглап өөредир. Кыска дыңналыр болза е-биле бижиирин быжыглап	1	

15	Олурарым борбак сандай Ойтур кагза, Шш-ка демей	Шш, деп үжүктөр кирген сөстөргө номчулган газы болгаш бижилгези.	өөредир. [ш] деп үн кирген слогтар, сөстөр, домактарны бижип өөредир. Ол сөстөр-биле домактарны чогааткаш, схемазын шыяр.	1	
Ийги чада					
16	Үннер болгаш үжүктөр. Ажык болгаш ажык эвес үннер	Таныжаалы: Д, Б деп ажык эвес үжүктөр	Дд, Бб деп үжүктөр кирген сөстөргө номчулган газы болгаш бижилгези.	Д, Б деп үннернин шын адап, бижидип өөредир. Д, Б деп үннерниң үжүү кирген сөстөрдө Д, Б деп үжүктөргө туружун хайгаарап өөредир.	1
17	Тыва сөстөр ортузунда Г, В деп үжүктөр	Гг, Вв деп үжүктөр кирген сөстөргө номчулган газы болгаш бижилгези.	[г], [в] деп үннер сөстөргө кайзынга таваржып турарын өөрткөш, немей тайылбыр чорудар: г, в деп үннерниң үжүктөргө тыва сөстөргө эгезинге хергелес.	1	
18	Шын бижийн	Номчулга. Өөредиглиг диктант.	Дезевилел кыры-биле бир одуругга бижээш, башкының үлөгөргө керүп оргаш домактарны шын чараш бижип өөредир.	1	
19	Т-ны Д-дан ылгап өөрөн	Катаптаашкын. Шын адалга болгаш бижилге. Д – Т.	Чаа слогтарга чаңгыс үжүк азы слог немел тургаш, чаа сөс тургузарынга мергежилгелер чоргу-	1	

				зуп өөредир (та-раа, то-н,ту-р). Т биле Д-ни слог сөс эгезинге тур-да шын адап, номчуп өөредир.	
20	Таныжаа-лы: тыва үжүк Н.	Н деп үжүк кирген сөстөрнiң номчулгасы болгаш бижилгези.	Н деп үннү адап турувуста, дыл-дың соо аасты дуглаптарга, өкпеден үнген хей думчук тавар-ты үнер деп билигни өөредир.	1	
21	Ийи чагы тудушкаш, Х деп үжүк болу бер-ген.	Хх, Ий деп үжүктөр кирген сөстөрнiң номчулгасы болгаш бижилгези.	Шын номчудуп бижидип өөре-дир Й кирген сөстөрни слогтарга ча-рып өөренир. Й деп үжүк сөстүң кайызынга турарын илередир.	1	
22	Таныжаа-лы: З, Ж деп үжүк-тер.	Зз, Жж деп үжүктөр кирген сөстөрнiң номчулгасы болгаш бижилгези.	Эжеш ажык эвес үннернiң шын адалгазының тайылбырын чо-рудар: с деп үн күштүг, з деп үн кошкак адаарын билиндирер.	1	
23	Кичээнгей-лиг болуул, өңнүк!	Номчулга. Өөредиглиг диктант.	Дөзевилел кыры-биле бир оду-ругга бижээш, башкының үлөгеге-рин көрүп оргаш, домактарны шын чараш бижип өөредир.	1	
Үшкү чада					
24	Үннер болгаш үжүктөр. Ажык болгаш, ажык эвес үннер	Кичээнгей-лиг бол!	Ъ (кадыг демдек). Өк-биле адаар ажык үннер-лиг сөстөрни адаары болгаш оларга ъ(кадыг демдекти) бижиири.	Узадыр, кыскаладыр, өк-биле адаар ажык үннерни будавайн, шын дыңнап, номчуп билиринге өөредир.	1
25	«Кажар үжүктөр-ниң чажы-	«Кажар үжүктөр-ниң чажы-	Ес, Ёё деп үжүктөр кирген сөстөрнiң номчулгасы болгаш	Үжүктүң шын бижилгезин, адалгазын дыңнап, ылгап билиринге өөредир. Е, Ё деп	1

			ды»	бижилгези.	үжүктөрни адап турда бижикке, чаңгыс үжүк-биле бижиирин, тыва сөстөрнүн эгезинге Ё турбас, Ё турар деп билиндирип өөредир.		
26		Кажар үжүктөр	Яя, Юю деп үжүктөр кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	Яя, Юю деп үжүктөр кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	Я, Ю деп үжүктөр чааскаан слог тургузарын билиндирер. Шын бижилге. Фонетиктиг сайгарылга	1	
27	Үннер болгаш үжүктөр	Хуулганын үжүк	Б (чымчак демдек) кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	Б (чымчак демдек) кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	Б (чымчак демдек) кирген сөстөрнүн слог, үннүг анализин кылып өөредир.	1	
28		Тыва сөстөрдө чок үжүктөр	Фф, Цц, Шш деп үжүктөр кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	Фф, Цц, Шш деп үжүктөр кирген сөстөрнүн номчулганы болгаш бижилгези.	Эжеш ф-в, ц –с, ш-ш деп үжүктөрнүн үннерин шын ададып, бижидип өөредир.	1	
29	Үжүктөр	Үжүктөр бүлөзи	Алфавит-биле ныжылга.	Алфавит-биле та-ныжылга.	А-дан эгелээш Я-га төнгөн үжүктөрнүн чыскаалын Алфавит дээр. Үжүк бүрүзү туруштуг. Тыва алфавитте 36 үжүк бары.		
30		Үжен алды	Алфавит дугайында биллип алганы. Ооң иштинде үжүктөрнүн ангы-ангы бөлүктөргө чарары.	Алфавит дугайында биллип алганы. Ооң иштинде үжүктөрнүн ангы-ангы бөлүктөргө чарары.	Телевилел «Мээң алфавидим» Үжүктөрнүн ажык, ажык эвес деп бөлүктээри. Үжүктөргө тураска-аткан шүлүктөр, чуруктар номчугаштары.		
31	Дылым – байлам. Түннел кичээлдер	Билин хына!	Өөредиглиг диктант.	Өөредиглиг диктант.	Дезевилел кыры-биле бир одуруга бижээш, башкынын үлегерин көрүп оргаш, домактарны	1	
32-33		Үжүгелди дола алган, үжен алды үжүктөр.	Частырыллар-биле ажыл. Катаптаашкын	Частырыллар-биле ажыл. Катаптаашкын	шын чараш бижип өөредир. Уругнун шын, чараш, чазыг чок бижиирин чедип алыры-биле ажылдар.	2	